

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Antonio Kortajarena Kortajarena

*Zizurkil,
Gipuzkoa
(1928)*

Aurkibidea

Biografia

Zizurkilgo Garetza baserrian jaioa. Aita, bertakoa zuen, eta ama, berriz, Asteasuko Ondartza baserrikoa. Bederatzi senidetan hirugarrena, eta anaietan zaharrena. Hamalau urte betetzerako pinu-koskorak biltzen hasi zen lanean. Berehala, herriko basozainak lanerako hartu zuen, beste mutil gazte batzuekin batera, pinu landarea sartzeko inguruko mendietan, eta hala ibili zen hamazazpi urte bete arte. Gerra garaian erreketek eta falangistak haien etxean egon ziren, bista onak zituela eta. Haiek joan eta berehala hil zitzairen aita, eta etxera itzuli zen lanera. Anaia zuen apustuzalea, eta ahari probatan zein idi probatan ere ibilia da.

Zintak

ZIZ-006

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2010-07-01
- **Iraupena:** 68 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Arteaga, Karmele

Pasarteak

1. Pinu koskorak biltzen

- **Erref:** ZIZ-006/003
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:02:23. **Bukatu:** 00:04:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Mutikotan pinuen koskorak biltzera joaten ziren, pinuetan gora igota, koskorren barruko haziak lortzeko. Zakua bete eta kiloko hainbeste ordaintzen zieten gero Andoainen zegoen "mutteian" (mintegian). Koskorak biltzeko mailua erabiltzen zuten. Herriko gazteak ibiltzen ziren lan horretan.</p>

Transkripzioa

- Pixkat, koskortu ezker, mutil koskorra pinu koskorak biltzea aurreneko ateera izan gendun guk. Piñuba, piñu... koskorak izaten zittuen haik.
- Haziya ateatzeko koskorak bildu bihar izaten zian. Ta gu, mutil koskorak, oain baiño biguiñaguak izaten giñan ordun ta.
- Ta nola biltzen zenituen piñu koskor haiek?
- Gora iyota. Mailluba hartu ta gora iyo ta bota. Mailluba libratzen giñun, jo ta behera bota, behian zakuba bete ta kiloko hainbestian. Mutteiya, Andoaiñen zan ordun mutteiya, hara. Biltzen zittuen haziya kentzeko koskorrai.
- Ta zenbaten saltzen zan kilua?
- Gu ez giñan enteatzen.
- Dirua jaso ta etxen entregatu?
- Biharko.
- Ta piñu koskor haiek biltzeko maillua zer zan maillu normal bat?
- Bai, maillu ttiki bat nahikua izaten zan.
- Makillakin ez zan nahikua? maillua ber zun?
- Makillakin zailla. Maillubakin jota seittun libratzen zan baiño.
- Ta ondo gora iyoko ziñaten ordun, koskor guztik biltzeko piñu baten.
- Bueno! Katuba bezela han behetik gora ordun. Eskolatik atera ta geo, bialdu ta seittun, hamalau urte ezkeo, zeoze...
- Ta ze ibiltzen ziñaten lagunak o senidek o...?
- Bai, herritik... herrikuak izaten giñan, kuadrilla. Hasi giñanian zortzi lagun eo holakon bat, sei-zortzi lagun eo hasi giñan ta geo...

2. Pinuak landatzen

- **Erref:** ZIZ-006/004
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:04:56. **Bukatu:** 00:08:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Pinuen koskorak biltzen ari zirela, behin guarda etorri zitzaien, eta lanerako gazteak behar zituela esan zien. Mutteian (mintegian) lan egin zuten orduan. Lan hura nolakoa zen azaltzen du. Lanera oinez joaten ziren. Astoa kargatzeko, saskiak erabiltzen zituzten. Ehuneko pinu sortak landatzen zituzten.</p>

Transkripzioa

- Hoixe aurrena ta, geo, guarda etorri zan. Gazte batzuk [... hartuko littukela] ta. Julian, Villabonakua zan hoi, hau Villabonan muitein zan; berez zan hoi... Ataungua zan guarda hoi. Ta harek gazte batzuk bildu zittun, muitein lana itteko bihar zittula ta muitein aitzen giñan geo. Muitein pasa giñun... piñu landaria, piñu haziya in ta labrantzan bezela.
- Muitei zer zan baserri bat?
- Muiteiya? Ez. Hua... piñu haziya itten zan. Geo, landariak hazi zizkenian, haik atea ta mendira, jainkuak dakin tokitara, batea ta bestea, haik hartu ta piñu zulatzen ta. Zulatu ta sartu.
- Zeiñek ematen zun negoziyo hua?
- Hor bat... katapaza izaten zan bat eta, asto bat'e bai ta... Astua... Astota

kargatu ta, piñu hoi, piñu landaria mendia eman ta han sartu.
Amasamenditia, hemendik... goizian atea ta bi ordun ez giñan aillatzen hara gu.
- Oiñez juten ziñaten harea?
- Onbre! ordun bizikleta izan ezkerro, bai earki. Ba al zan ordun bizikletik'e? bueno.
- Ta astua nola kargatzen zenduen, saskikin o zeoze [...] zun?
- Bai, xextuakin jarrita, xextuakin o kakuakin eo...
- Ta zenbat landare ematen zenituen aldiko gutxi gorabehera?
- Denbora?
- Biaje bakoitzeko zenbat piñu landare sartzen zenituen?
- Ez dakit nik zenbat, ziento batzuk izango zian. Zientoka iten giñun, ziento sortak, ziento... ziento batekuak. Ta auskalo! pilla ondo itten bazun astuak.

3. Pinuak nola landatzen zituzten

- **Erref:** ZIZ-006/005
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:08:00. **Bukatu:** 00:11:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Pinuak landatzeko, aitzurrarekin zuloak egiten zituzten, eta ondoren landareak sartu. Orduan, pinua ongi ordaintzen zuten estimatua zelako. Hamazazpi urte bitartean ibili zen horretan, aita hil zitzaion arte. Jornala egunean 11 pezetakoa izaten zen. Oso lan gogorra zen, asko ibili behar izaten zutelako.</p>

Transkripzioa

- Ta nola landatzen zenituen gero? zulua iteko erramientan bat ibiliko zenduen.
- Atxurra kin zulu a, hola itten genun. Aurrena zuluk itten giñun. Mendiya dana zulatu aurrena, ta gero landaria sartu. Ordun Amasamendi aldi hoik danak guk sartu giñun. Ordun piñuba oain baiño gehiyo estimatzen zan. Ondo pagatzen zuen ordun piñuba. Baiño kanalak eta baida hor Andoain... kanala... hor Amasamenditikan ura hartu ta kanala, kilometro askuan. Kanal haitan... haik ez dakit noaiño jungo diran /jungoira n/ Napar aldea. Han juten giñan kanal ixkiñan. Majiña bat kilometro pasatzen giñun. Hola hamazapi urte bitartian. Gero, gero aitta hil zan ta ordun geatu nitzan etxian.
- Ordu arte lo ta etxian iten zenduen? Egunero etxea bueltatzen ziñaten?
- Bai.
- Ta jornala zenbatekua izaten zan?
- Hamaika pezta ta, hola.
- Egunekua?
- Fabrika n gutxigo irabazten zala-ta, mendin pixkat...
- Baiño lana gogorragua izango zan fabrikakua baiño.
- Bueno! Gogorra, oso gorra. Ordun ibiltzen ez giñan nekatzen ta... Biaje haundik in bihar batea ta bestea. Ibili, asko ibiltzen giñan, egun guzin, egun guzin ibilli.
- Ta gogorre na ze izaten zan, gerrik kastigatzia zulok iten eta landare sartzen? Nola izaten zan? ze izaten zan gogorre na?
- Gogorre na? Dana gogorra orduan.

4. Bizi osoa baserriko lanetan

- **Erref:** ZIZ-006/007
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:12:08. **Bukatu:** 00:13:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Hamazazpi urte ezker o beti etxean egin du lana. Ganadu asko zeukaten. Arreba zaharrena eta amarekin bakarrik geratu zen. Beste anai-arrebak ahal zuten tokira joan ziren. Antonio gustura gelditu zen etxean.</p>

Transkripzioa

- Eta esan dezu hamazazpi urte bitartian aitu ziñala lan hortan, ezta?
- Bai.
- Ta handik aurea etxian in zendun beti lana?
- Bai.
- Etxen ordun ze martxa ematen zendun, ze lan in ber izaten zendun?
- Etxen ba ganau asko izaten zan ta, irik eta danak etxian izaten zian ta. Arreba zaharrena laguntzen-eo etxian ibiltzen zan. Biyok amakin. Gainantzekok aide! Neska koskorretan neskame batea ta bestea ta... ahal zuen tokia.
- Ordun zuk aukera izan bazendun nahiyoko zendun kanpoa jun morroi o gustoa geatu ziñan etxen?
- Ordun morroi're gogorra izaten zan. Etxia beti gustokua izaten da, etxian.

5. Idiak apustueta erabiltzen zituzten

- **Erref:** ZIZ-006/009
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:13:58. **Bukatu:** 00:17:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Apusturik bazen, idiei babak ematen zizkien jateko. Lehen zeuden bide zaharretan egiten zituzten apustuak. Apustueta arako eta lanerako idi berberak erabiltzen zituzten.</p>

Transkripzioa

- Ze jan, ze ematen zenien jaten?
- Etxian zana, artua ta. Pentsuba ordun garesti izaten zan ta etxian iten zan artoa pixkat eta, gaiñantzian belarra, belarrakin mantzen zian.
- Ze belar klase izaten zan onena iditako?
- Alpapa ta, izaten zian fuerte xamararak, gaillego-urria ta... edozein belar, belarra... tripa bete ezker, ondo ibiltzen zian.
- Ta babaik-o ematen zenien hazitzeko?
- Pixkat, apustuba in bihar bazan ta.
- Apustutan ibiltzen ziñan, e?
- Ordun pixkat, baba pixkat botatzen zitzaizen apustun.
- Astebete lehentxeo eo hola?
- Premiyotan ta pixkat ibiltzen giñan.
- Ta apustua preparatzeko ze... ze in behar izaten zan? Nola prepatzen zian? Baba eman bakarrik o gehixe itten zenduen?
- Lana asko izaten du.
- Hizlaria2: Geo harriya eantsi ta ibili.
- Harriya erantsi ta ibili bueltaka ta, eunero ta... lanik haundina hartan.
- Harriya etxen izaten zenun?
- E?
- Harriya, harriya etxen zenun zuk hoi iteko?
- Bai, ordun etxian zan.
- Ta nun ibiltzen ziñan, ze pruebatan?
- Oain dana kamiya dao ta ordun biria zan, dana bire zaharra zan ta... bu, aixe moldatzen zan ordun.

- Eta apustu...
- Kamiyuan ez dao ibiltzeik oain, ordun ibiltzen [nitzan] bezela, ta puskatu [...] kamiyua.
- Apustuako ibiltzen zenitun idik zian laneako ibiltzen zenitunak?
- Bai.
- O bi pare ibiltzen zenitun ta bat gehixeo...?
- Laneako, laneako ibiltzen zian, etxian ibiltzen zianak.
- Ta ze prueba klasetan ibiltzen ziñan, ze apustu o nungo premiok o...?
- Gehiyenian Villabonan. Santiyotan jartzen zuen hor. Villabonan premiyua Santiyotan jartzen zuen ordun urtero. Oain ez det uste izaten dianik / izateianik/.
- Hizlaria2: Hor eoten zan harriya. Oain ya kenduba eukiko due.

6. Idi-apustuak

- **Erref:** ZIZ-006/010
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:17:02. **Bukatu:** 00:20:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Idi-apustuetan ea nork egiten zituen plaza gehien zen kontuan hartzen zena. Inguruko herrietako dozena erdi bat partaide izaten ziren. Harriak bi mila kilokoak izaten ziren. Tolosako harria hobeia izaten omen zen. Antonioren anaia gehiago ibiltzen zen.

7. Segako afizioa

- **Erref:** ZIZ-006/013
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:25:37. **Bukatu:** 00:27:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Segako afizioa ere izan du, baina etxean lan handia zegoenez ez zuen denborarik. Segako apustuetan ibiltzeko prestatu egin behar izaten da eta ez zegoen horretarako aukerarik.

8. Ahari jokoak Azpeitian

- **Erref:** ZIZ-006/016
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:29:50. **Bukatu:** 00:32:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Ahariekin jokoetan asko ibili ziren. Azpeitia aldera buelta asko egin zituzten ahari jokoetan ibiltzeko. Elkarrizketa egin genionean ere joaten zen Antonio Azpeitira. Ahari jokoetan epaile bat izaten da. Zizurkilen bada horrelako epaile bat. Epaileak erabakitzen du noiz apartatu eta horrelako gauzak. Joko horietako baldintzak azaltzen ditu.

9. Etxean ahariak zituzten

- **Erref:** ZIZ-006/017
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:32:44. **Bukatu:** 00:35:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Elkarrizketa egin baino ez askoz lehenago, Azpeitian izan zen ahari-jokoetan. Udararen ez da horrelako jokorik izaten, udazkenean hasten dira. Etxean hiru edo lau ahari izaten zituzten. Iluntzean paseatzera eramaten zituzten. Jateko babak eta berdurak ematen zizkien.

10. Gosea gerra garaian

- **Erref:** ZIZ-006/019
- **Iraupena:** 0:03:57. **Hasi:** 00:37:56. **Bukatu:** 00:41:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra garaian, gosea izaten zen, oliorik ez zegoen, kontrabandoan ekartzen ez bazuten behintzat. Esnea eta arrautzak bazituzten. Kalekoek okerrago pasa zuten. Donostiako lehengusuek zazpi ume zituzten eta ezkutuan baserritik babarrunak eramaten zituzten. Behin izebak babarrun haiek nola ezkutatu zituen kontatzen digu. Izebak ezkutuan janaria eramaten zuen, oso arriskutsua zen arren.

11. Baserrian beti zegoen jatekoa

- **Erref:** ZIZ-006/021
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:43:05. **Bukatu:** 00:45:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Baserrian ez zuten goserik pasa. Ogia eta olioak ziren gehien falta zitzaiena. Arrautzak gordinik ere jaten zituzten. Egunean zortzi edo bederatzi arrautza jan izan ditu. Hala ere, ez du sekula gibleko arazorik izan. Bularrean mantxa bat bilatu zioten eta ez nekatzeko esan zioten.

12. Gerra denboran baserritik atera behar izan zuten

- **Erref:** ZIZ-006/024
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:50:19. **Bukatu:** 00:53:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra denboran soldaduak etorri ziren. Inguruetako ikuspegi ona zegoelako sartu ziren erreketek Zizurkilen. Etxe guztia miatu zuten, eta kapitainak bertan 90 lagunentzako lekua zegoela esan zuen. Orduan familiakoek auzoko baserrira joan behar izan zuten. Erreketeak joan zirenean, falangistak etorri ziren eta orduan etxera itzuli ziren. Beranduago, herriko mutilak etorri ziren eta haiek ere etxean egon ziren.

13. Erreketeak joan zirenean, etxea hankaz gora

- **Erref:** ZIZ-006/025
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:53:35. **Bukatu:** 00:55:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak

Laburpena:

Gerra denboran, etxea soldaduek okupatu ondoren, baserria hankaz gora utzi zuten. Erreketeak izan ziren gauzak okerren utzi zituztenak. Garai hartan, Antonio umea zen eta tartean ibiltzen zen, haiekin ogia jaten.

14. Tiroak Zizurkileko mendietan

- **Erref:** ZIZ-006/028
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:57:00. **Bukatu:** 00:59:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Behin, gerra garaian soldaduekin zebiltzala, mendira igo ziren eta tiro-hotsa entzun zuten. Gorriak ondoko mendian omen zebiltzan. Antoniok alkandora zuria zeraman eta ondoan zeukan soldadua zauritu zuten. Asto gainean hartu eta plazara eraman zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-01-27

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com